

kompetentov, katere je nasvetovala občina, tudi če deželni odbor ni stavil svojega predloga.

2.) To sodišče je 8. julija 1897 št. 3849 razsodilo, da smejo šolske gosposke službenim potom predstaviti stalnega učitelja meščanske šole na ljudsko šolo, ako ni na svojih dohodkih s tem prikrajšan. Ako je dotični na novi šoli celo nekoliko časa začasen, in to zoper zakon, ako se mu je le zajamčilo, da s tem začasnim nastavljenjem ni izgubil pravice, katere si je bil pridobil kot definitiven učitelj, in ako se ga namerava zopet stalno postaviti. Razlogi so pač ti, da je meščanska šola tudi ljudska šola, in da se učitelja pri službenem premeščenju na dohodkih in na zakonito pridobljenih materijelnih pravicah v nobenem oziru ne prikrajša.

3.) V nekem slučaju (gledé Opave) je upravno sodišče razsodilo, da je osemrazredna dekliška šola učilnica višje kategorije nego sedemrazredna deška šola; zato je postal ud krajnega šolskega sveta, voditelj prvo mesto voditelja slednje šole.

V zadevi meščanskih šol.

1.) Pri upravnem sodišču so bile že večkrat razprave o meščanskih šolah. Provročile so jih največ češke občine, katere so se pritoževale, da ne bi prispevale k plačevanju za nemške meščanske šole. Te pritožbe so imele nekoliko uspeha, ker se je povdarjalo, da meščanske šole v nekem oziru niso obvezne šole (Pflichtsschulen), namreč glede ustanovljenja.

Na Češkem in na Kranjskem so namreč okraji dolžni po zakonu, da se ustanovi in vzdržuje vsaj ena meščanska šola v vsakem okraju. Za eno meščansko šolo v šolskem okraju so občine dolžne prispevati, za več pa ne. Torej so meščanske šole, dasi spadajo v kategorijo javnih ljudskih šol, le relativno obligatne ali potrebne šole z ozirom na njih ustanovljenje. Tako je na podlagi zakonov upravno sodišče že večkrat odločilo, n. pr. 19. januarja 1898., 7. oktobra 1899. Gledé obiskovanja od strani za šolo godnih otrok je pa meščanska šola obligatna; t. j. učence, kateri še niso iz šole izpuščeni, se lahko sili, da hodijo še v meščansko šolo do 14 leta (na Kranjskem na kmetih le do 12. leta), ako so sposobni za to učilnico. Zakoni sicer o tem molče, ministrstvo je pa večkrat v tem smislu odločilo, ne da bi bilo prišlo do pritožbe ali razsodbe pri upravnem sodišču.

2.) Dne 13. septembra 1899, št. 7381, je razsodilo upravno sodišče, da spada meščanska šola v Krškem v kategorijo javnih ljudskih šol, da je vsled tega podložna ondotnemu krajnemu šolskemu svetu, v katerem je ravnatelj te šole pravi ud, dočim ina v tem zastopu nadučitelj le posvetovalen glas v zadevah svoje ljudske šole.

Dopisi.

Kranjsko.

Izpod—ških planin. Evo me g. urednik! Mraz je mraz, burja piha, da je veselje! In v našem idiličnem kraju je tudi prav vražje mraz! Pa to me ne moti čisto nič. Pri gorki peči sedim ter gledam v svet, kako se burja igra z rumenimi lističi, tam po prašni, osušeni cesti. Toda v tem svetu pa ne opazujem le onih orumenelih lističev, ki jih burja vrti v svojem plesu, gledam tudi one orumenele lističe, ki jih vrti slovenska politika v svojih plesnih dvorinah — v političnih listih. G. urednik! Ne mika me loviti in preiskavati vseh onih orumenelih listov, ki jih opažam v slovenskih plesnih dvo-

ranah, v dnevnikih; vlovil sem le jeden tak listič, ki je prišel pred kratkim iz „učiteljskih krogov“ v plesno dvorano „Slovenskega Naroda“ pod imenom „Socijalni demokrati — kje ste?“ — Pisec omenjega članka je imel iz svojega stališča čisto prav, ko je pogladil proti dlaki nekoliko one „socijalne demokrate v Idriji“, ki so se „zvezali“ z kat. (?) narodno stranko ter strmoglavili poslanca „narodno-napredne stranke“, zakaj pisec je sodil in mogoče še sodi do tega trenutka „idrijske socijalne demokrate“ z one višine, s katere ogleduje recimo nemške, francoske, ali pa angleške socije. Pa mož se krvavo moti! Katoliško-narodna stranka vsak dan vpije, kadar se ji kaj omenja končane volitve, da ima na svoji strani razsodno (!?), dobro (!), politično zrelo (!?) in zavedno (!) ljudstvo; a če pogledamo to dobro, katoliško (!) maso nekoliko bližje, vidimo, da tvarja to maso ono branja in pisanja nezmožno ljudstvo, ki se boji edino le pekla in župnišča, a se tolaži edino le z nebese; k tej masi se morajo vračunavati še oni koristolovci, ki živé „ob polnih skledah“ na račun te razsodne (!?) mase.

Isto sliko opažamo pri onih slovenskih socijalnih demokratih, ki soglašajo s kompromisom črno-rudečih socijev in katerim je pisec iz „učiteljskih krogov“ posvetil oni članek in ki se slepo uklanja onim voditeljem, ki živé tudi pri „polnih skledah“ na račun „flik“, ki jih trgajo ti isti voditelji od oblačila onih istih zapeljanih mas, ki čujejo na ime socijalnih demokratov. Te mase so istotako zaslepljene kakor katoliški zavedni (!?) volivci, razloček je pa edino le ta, da se prva masa tolaži z nado, da jim pridobe njih vodje udobno eksistenco, polno uživanja in veselja, a druga masa se pa tolaži „z večnim življenjem“. Kar je pa istinitih socijalnih demokratov, ki poznajo pravi, vzvišeni program socijalne demokracije in ki ne prisegajo slepo na one gostobesedne fraze imenovanih voditeljev ob zeleni Adriji, ti pa obsojajo in so obsojali to nenaravno zvezo teh dveh tako karakteristično nasprotujočih se elementov. Idrijska socijalna demokracija, ki je sklenila ono čudno spojitve, se nikakor ne da jednatiti z izobraženo socijalno demokracijo, katera tvori drugonarodno socijalno demokracijo. In pribiti je treba fakt v dokaz našej trditvi, da izobraženi udje idrijske soc. demokracije niso glasovali za kompromisnega kandidata, temveč oni so se volitve vzdržali in to dejstvo svedoči, da je bil oni pisec članka „Socijalni demokrati — kje ste?“ naslovil svoj članek na napačni naslov...

G. urednik! Te vrstice sem napisal na adresu tovariša K. N. v najboljši volji, z nadejo, da je treba vsako reč dobro „pregruntati“, predno se „spusti v svet“. Ob jednom mu pa obljubim, da mu v prihodnje oni članek v „Rudečem Praporu“ razsvetlim z bengalično lučjo in sicer v pravi rudeči barvi. G. urednik! povem Vam pa že naprej, da se ne strahim nikake polemike, samo, če dobim v Vašem listu malo prostora. *) In v tej radovednosti Vas pozdravlja Vaš stari

Radovednež.

Štajersko.

Od Drave. (Dvajsetletna spomenica skušnje zrelosti.) Prelepa je navada, ako bivši tovariši po preteku daljšega časa zopet skupaj pridejo, da se vidijo, pozdravijo in v lepi stari kolegijalnosti, brez ozira na razna prepričanja, nekaj uric neprisiljeno v lepem sporazumljenju veseli preživijo. Tako so obhajali 3. in 4. vinotoka t. l. maturanti iz leta 1881 c. kr. mariborskega učilišča v Mariboru slovesno 20letno spomenico skušnje zrelosti.

*) Le pišite; bomo dragevolje sprejeli.

Uredništvo.

Udeležili so se bili: Bauer Ivan, nadučitelj (Strass); Gajšek Adolf, ravnatelj meščanske šole (Bruck); Hofbauer Anton, nadučitelj (Kamnica); Karba Ivan, učitelj (Ljutomer); Kaučič Matija, nadučitelj (Jurklošter); Kellenberger Šimen, nadučitelj (Svičina); Kreinz Jožef, učitelj (Maribor); Levstik Miha, nadučitelj (Sv. Andrej); Moric Mirko, nadučitelj (Sv. Peter); Neuner Wilhelm, nadučitelj (Muta); Pavlič Jernej, šolski voditelj (Sele); Pečovnik France, nadučitelj (Št. Jur v S. dol.); Porekar Anton, nadučitelj (Hum); Seidler Alojz, nadučitelj (Konjice); Smolnikar Ivan, nadučitelj (Zavodne); Šalamun Martin, nadučitelj (Sv. Miklavž); Zotter Ivan, nadučitelj (Gomilsko) in privatisti Kolarič Matija, učitelj (Sv. Marko); Philippek Victor, meščanski učitelj (Maribor) in Vrunker Jakob, učitelj (Leskovec).

Sedem nenavzočih maturantov je svojo odsotnost temeljito opravičilo.

Iz prejšnjih in poznejših letnikov so se vdeležili gospodje: Drnjač Jožef, nadučitelj (Sv. Peter p. Mariboru); Dietrich Alojzij, nadučitelj (Sv. Vid-Vogau); Marin Jakob, c. kr. vadniški učitelj (Maribor); Tribnik Henrik, c. kr. učitelj kaznilnice (Maribor); Grögl Alojzij, učitelj (v Pobrežju); Stoklas Vincenc, nadučitelj (Leskovec) in Čeh Franc, učitelj (Ljutomer).

Tako je bil dne 3. vinotoka zvečer „pri starem vrelcu dobrega piva“, v nekdanji priljubljeni gostilni, zbran lep krog starih tovarišev in znancev pozno v noč v prijetni slogi in zabavi. V pričetku je bilo mnogo zanimivih slučajev, ker se nekateri ves čas iz leta 1881 niso videli. Menjavali so se resni in šaljni nagovori, napitnice in petje (skupno: Luna sije in Trinkspruch). Dne 4. vinotoka zarano ogledovanje mesta. Ob 1/2 9 uri predpoldan vdeležili so se vsi maturanti slavnostne sv. maše za imendan presvitlega cesarja v Alojzjevi cerkvi, na posebno odkazanih prostorih, pri kateri so učiteljski izvrstno muzikalčno mašo proizvajali.

Po maši bili so vsi maturanti na pokopališču, kjer so obiskali grobove bivših tovarišev. V tihi molitvi so z vencema okinčali grobove svojih nekdanjih profesorjev gg. Levitschnigg-a in Miklošiča. Ob 11. uri je bil sestanek pri fotografu Kieser-ju, kateri je napravil veliko sliko vdeležencev z bivšimi gg. profesorji in sedajnim g. ravnateljem. Slika stane 3 krone in bi bila tudi lep spomin onim, ki se niso mogli udeležiti.*

Točno ob 1/2 1 uri bil je banket v zasebnih prostorih restavracije v kazini, katerega so se, kakor tudi sestanka v predvečer, z navdušenimi govori udeležili preljubezni bivši profesorji gg. Luka Lavtar, Ivan Koprivnik in Alojzij Vavroh, s posebno povabljenim visokocenjenim g. ravnateljem učilišča Henrikom Schreinerjem. Prva napitnica veljala je presvitlemu cesarju s trikratnim živio in hoch!

Sledili so potem pozdravi in nagovori na navzoče in nenavzoče gg. nekdanje profesorje in tovariše.

Spomin je veljal vsem, ki so kedaj na razvitek za življenje navzočih kaj storili. Napilo se je ljubim nenavzočim soprogam oženjenih tovarišev, kakor navzočemu samotarju Pavliču. Gospod ravnatelj in šolski svetnik v p. Jurij Kaas, poslal je iz Gradea čustveno pismo, polno ljubezni za svoje nekdanje učence; enako gosp. ravnatelj in vladni svetovalec Aleksander Mell z dolгим pomenljivim telegramom z Dunaja; Gospod profesor v p. in sedanji kustos v Ljubljani Alfonz Müllner poslal je tudi brzojavni pozdrav nekdanjim učencem in ob enem opravičil svojo odsotnost.

*) Prosimo, preskrbite nam eno za „Šolski muzej“.

Brzojavna ali pismena poročila in pozdrave poslali so nadalje gospodje: Arnečič Vekoslav, Cizelj Jožef, Hofer Leopold, Kit Ivan, Krones Mato, Leskovar France, Nedok Jakob, Prieger Fritz, Suher France in župnik Walter.

To je bila spomenica, posvečena kolegijalnosti, polna navdušenja za učiteljski stan, kateremu je vseh 31 tovarišev zvestih ostalo. Tu so se stare zveze prijateljstva ponovile in prepričali so se vsi nekaljivega tovariškega spoštovanja. Naj bi tako zanaprej ostalo!

Tako je le prehitro prišel čas ločitve. Nekaj tovarišev moralo je popoldan odpotovati. Nastopili so zopet zelo istiniti in srčni prizori poslavljanja ter se je enoglasno sklenilo, prirediti v 5 letih zopet v Mariboru 25letno spomenico mature iz leta 1881., pri kateri bi naj izostali tudi zdravi nastopili.

Prireditelj te 20letnice g. Anton Porekar in njegov pomočnik g. J. Kreinz se lahko izida teh dnevov veselita. Hvala obema za trud. Na veselo svidenje tedaj, tovariši iz leta 1881, v petih letih. Na zdar!

Lucius.

Društveni vestnik.

Kranjsko.

Učiteljsko društvo za kranjski šolski okraj zboruje dne 19. t. m. v Kranju; začetek ob 2. uri popoldne. Vspored. a) Pozdrav predsednika. b) Razgovor o pozivu slov. učit. društva glede na zahteve učiteljstva radi izboljšanja plač; poroča gospd. J. Miklavčič. c) Kako naj učitelj fatira svoje dohodke za odmero osebne dohodarine; poročevalec g. Fr. Gärtner. d) Samostalni predlogi. Odbor.

Štajersko.

„Savinjsko učit. društvo“ bo zborovalo v torek dne 19. novembra na Gomilskem ob 2. uri pop. s sledečim vsposedom: 1. Petje. 2. Zapisnik. 3. Predavanje g. Kramarja: „V koliko se spuščaj učitelj v socialno in politično življenje, da ugledu stanu in šoli ne škoduje.“ 4. Razgovor o risanju po Prangerjevi metodi. (Odbor na vprašanje c. kr. vadniškega učitelja g. J. Marina v Mariboru.) 5. Raznoternosti. Ker utegne biti zborovanje jako zanimivo, zlasti predavanje g. Kramarja, se vabijo vsi društveniki k polnoštevilni udeležbi. Na svidenje torej 19. novembra na Gomilskem.

Učiteljsko društvo gornjegradskega okraja zboruje dne 14. novembra t. l. pri g. Antonu Turšku, veletržcu v Nazarjih. Zborovanje se prične ob 10 uri dopol. in se vrši po tem-le vsposedu: 1. Zadnji zapisnik. 2. Poročilo o zborovanju Lehrebunda v Gradcu. 3. Pojavi na pedagoškem in političnem polju v l. 1901. Razni nasveti in predlogi. Oziraje se na to, da se bodo stavili jako važni nasveti, se pričakuje, da se zbero društveni udje v popolnem številu; v slučaju ko bi deževalo ali snežilo, se preloži zborovanje na ugodnejši čas.

Ivan Burdian, predsednik.

Goriško.

Z Ajdovskega. Naša čila podružnica je imela dne 24. m. m. svoj redni občni zbor z velezanimivim dnevnim redom, ki smo ga priobčili v zadnji (31) „Tovariševi“ številki:

1. Načelnik Možina otvori zborovanje in pozdravi z navduševalnimi besedami vse ajdovsko učiteljstvo, katero razumeva svoje dolžnosti in ne pozablja svojih pravic. Posebno toplo pozdravlja vrle naše tovarišice, katere vse so se pridružile svojim stanovskim tovarišem v boju za svoj obstanek ter so s tem dokazale svojo samozavest, katera spodbuja vrle tovariše-bojavnike za naše pravo, da nastopajo tim odločnejše, ker vedo, da je vse učiteljstvo složno z njimi, ker vedo,